

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה י"א.

וסיפוק ליה כו'. אי צית המקדש הוה קיים בלאו הכי הוה יום טוב דהיינו לוס גדליה וקריא רחמנא מועדים טובים הכי צית: לא נלכיה. הוה דלדור קצעותו במגילת מענית על דבר זה אלל לאסור תתמול גס הוה תמענית כדלמרינן לקמיה הימים האלה הכמוזים במגילה הס ולפניהם ולאחריהם:

אסורין: ראש חדש. מועד דאורייתא: **והדורייטא לא בעי חיווק.** לאסור לפניו ולאחריו אבל ימי מגילת מענית דרבינן וצריכין חיווק כי היכי דלא לימי להמענות צייט ענמו: **יוס שלפני כו'.** וההוא לאו דאורייתא הוה וצעי חיווק: **צעטין ופמניא ציה.** בצלד קאי במגילת מענית: **דלא יעידון מן אורייתא.** שלא יעורכו לנתק ענמן מן המורה: **הפגינו.** עקנו צוקים וזכויות כדי ששמעו השמים וירחמו עליכם: **אי שמים.** כלומר למען הקצו: **ורבי מאיר צטר חורבן הוה.** כמה דורות דהא צימי רבן יוחנן בן זכאי חרב הצית ור' אלעזר תלמידו היה ור' עקיבא תלמידו של ר' אלעזר כדלמרינן בשליה ארבע מיתות (פסחין דף סח.) ור' מאיר תלמידו של ר"ע כדלמרינן בצרק קמא דעירובין (דף י"ג.) כל מקום שאהא מולא משום ר' ישמעאל אמר תלמיד אחד לפני ר' עקיבא אינו אלל ר' מאיר: **ידענן כו'.** ר' יהודה בן שמעון תלמידו של ר' מאיר הוה: **שני ומוגים שנקבו.** שנטמאו ונקבן לטעון מטומאתן: **אבר.** עופרת לסמוס את הנקב: **יהודה בן שמעון מטמא.** לומר שחור לטומאתן ישנה וע"פ שלא נגעו שוב בטומאה ואע"פ שאין כלי זכוכית חורין לטומאתן ישנה כדלמר בפ"ק דשבת (דף ט"ז.) שלא גזרו חזרת טומאה ישנה אלל בכלי מתכות הני נמי הואיל והאבר מעמידו ככלי מתכות דמו דהכל הולך אחר המעמיד: **וחכמים**

6) וצ"י יעבידן והג' חשק שלמה; 7) מענית ח.; 8) ויבנות פס: 9) ד' (ספ.) מענית ח.; 10) (בס"א: מענית ח.; 11) וצ"ל דמלא; 12) שנת טו: ע"פ ט; 13) ר"פ; 14) וצ"ל דמלא; 15) ר"פ; 16) וצ"ל דמלא; 17) שפירשני פס"ב דלמ"ס כ"ל; 18) וסותן הוסי' למ"ס ה"ר"ש פס"ב דלמ"ס.

הנהגות מהר"ב ורשב"ר

[א] תוס' ד"ה הא ה"י רבי יהודה ור' דמי' רבי יו' ר"ב ע"י מענית דף פ"א ע"י ר"ה ד"ה ר"י ור' אשתיה ור' ור"ק:

מוקף רש"י

דלא יעידון. שלא יהו צריכין לטען תלמוד מורה שגזרו עליון שלא יעקפו חזרה (הענין ח.). והפגינו. עקנו כק מתרומות מתחילת כל שנה שעה ועסקא לשון ענינה (ספ"ה.) אי שמים. הנהי' לכהתם ענינו עתה צרות קשות והיו אמרים להם לפני הקב"ה ור' לא חסיד ור' (ספ"ה.) מטמא. ולא אמרינן בעל ליה מותרת כלי נשאר כלל חרס השגבר דקובקי הן אחר המעמד וטורת כלל מתמט עליו (שבת ט"ז.).

מוקף תוספות

א. פי' כדמפרש במגילה תענית (א"ר) שריו הבייתוסא אומרים שיודו מתורב מריו משום דכתיב תעשה את הכבש אחד תעשה בכרך תעשה משמע יודו וברך לוח את קרבני לחמי לאיש ששחרר לקרוב לשון רבי. מוס' מענית ח: ד"ה חורבן הוה. הוואיל הולך ור' שמעון בן יוחנן כדקתני והתענינו בו. לפיכך משלימין בו ערביהו. כלומר מורו להשלים ערב אורו חיי טוב וליגים לחיוב כשהוא מעונה. הוואיל בייקרו מורו להתענות בו קצת היום. אבל שבת שאסור להתענות בו קצת לשום תענית אסור נמי להשלים בו ערביהו. מהמשלים ערב שבת תענית במקצת שבת. רש"י עינין מ"ה. ג. רבינו דאמר ר' יוסי מתענה ומשלים אף על בג דתענית ט' באב לא רחי שבת ש"מ דרביה שבננס שבת כשהוא מענה לא חשיב כמתענה בשבת. מוס' עירובין מ"ה. ד"ה שפ"י. א. וברורשלמי מ' אמרינן בבספ"ה עניניה בשם רב הונא אפילו יודו הגזרו על עצמו בעיני תענית מתענה ומשלים. ספ"ה. א. כגון שהיה טמא ושיבר והחין לתוכו אבר. מוס' עינין. א. וחזרו לטומאת ישנה כלי מתכות שנסברו חזרו ורפצו. פס"ה. א. דלא גזרו בהן אלא ליטמא לכתחלה הא בשנשברו והקבן לחזור לטומאת ישנה אלל. ספ"ה. א. רכין שלא היה חיי האבר בטומאתו הראשונה האך נאמר שיחזור לאותה טומאה משום אבר הדשאו. רע"ה. א. דלא הלכו בהן המעמיד. רש"י.

והתיפוק ליה דהוה ליה יום שנהרג גרייה בן אחיקם. שהוה לשאון ויוס טוב זמן צית המקדש קיים ולמלאן דלמר (ל"ג) כזלה מגילת מענית היינו לאחר מורנן: **אסורין בין צפניהם בין אחריהם.** היינו להמענות אלל בהספד מומר כדמוכח בצרק סדר מעניות כ"לד (מענית דף ט"ז.) דמניא מרש ירחא דניסן ועד תמניא ציה אימיקס תמידא. דלא למספד בהון ופריך נימא ומריו ציינן ור"ח גופיה אסור ומשני לאסור יוס שלפני ריש ירחא דאורייתא לא ממסר דלא צעי חיווק ומו פריך ומסיפוק ליה דהוה יוס דצטר עשרים וממניא בצלד ומשני לה רב ח' אפי כל שלאחרי צתענית אסור בהספד מומר בן ליה הוואיל ומוטול בן שני י"ט עשאוהו כיי"ט ענמו משמע דאי לאו הכי לא הוה נאכסר בהספד אע"ג דהוה יוס שלפני ריש ירחא דניסן דאימיקס תמידא דלא למספד ולאו דיוקא נקט רב אפי כל שלאחרי דהוה הדין כל שלפניו בהספד מומר אלל משום דקאי אפני אחריו נקטי ויש לנדקק ממון כך דהא דקמתי צתמות וימנס טובים הס אסורים לפנייהם ולאחרייהם מותרין כמענית איירי ואתאי ב"ק דמעניות זו ולי דלמר בסוף בכל מערצין (עירובין דף מ"ה.) וספ' דע"פ מתענה ומשלים א"י כרצנן ובלא השלמה ור"ח אי בלא השלמה אפי' צייט ענמו שרי כדמוכח הס דלמר ר' אלעזר בר דלוק אפי' ימימי מצני סנאב צן ציימין ואל כ"צ להיות צצנת ודחיתוהו עד לאחר השצת והמעניות זו עשות קאמר הסם שאני יוס טוב דדצרייה הוואיל ומתענין זו שטות משלימין זו ערביהו והסא אסרינן צין לפנייהם צין לאחרייהם אלל הסם צט' צאב דחמיר והס דמייתי הסם צע"ש דלמר ר' יוסף מתענה ומשלים צאני צי רב דמיצי בתעניתא צעלי

והתיפוק ליה דהוה ליה יום שנהרג בו גדליה בן אחיקם אמר רב לא נצרכה אלא לאסור את שלפניו שלפניו נמי תיפוק ליה דהוה ליה יום שלאחר ר"ח ור"ה דאורייתא ודאורייתא לא בעי חיווק דתניא ח' הימים האלה הכתובין במגילת מענית אסורין בין לפנייהם בין לאחרייהם שבתות וימים טובים הם אסורים לפנייהם ולאחרייהם מותרין מה הפרש בין זה לזה הללו דברי תורה וואין דברי תורה צריכין חיווק הללו דברי סופרים ודרברי סופרים צריכין חיווק ותיפוק ליה דהוה ליה יום שלפני יום שנהרג בו גדליה בן אחיקם א"ר אפי' גדליה בן אחיקם דברי קבלה הוא ודברי קבלה כדברי תורה דמו מתיב רב טובי בר מתנה בעשרים ותמניא ביה אחת בשורתא מבתא ליהודאי דלא יעידון מאורייתא שגורה המלכות גזרה שלא יעסקו בתורה ושלא ימולו את בניהם וישחללו שבתות מה עשה יהודה בן שמעון וחביריו הלכו ונצטלו עצה ממטורניתא אחת שכל גדולי רומי מצויין אצליו אמרה להם בואו והפגינו בלילה הלכו והפגינו בלילה אמרו אי שמים לא אחיכם אנחנו ולא בני אב אחד אנחנו ולא בני אם אחת אנחנו מה נשתנינו ככל אומה ולשון שאהם גורין עלינו גזירות קשות וביטולו ואתו היום עשאוהו יום טוב ואי ס"ד במלה מגילת מענית קיימת בטור אחרנייתא אצליו ובי תימא אחת נמי בזמן שבת המקדש קיים והא יהודה בן שמעון תלמידו של רבי מאיר ור"מ בתר הכי הוה דרתנן כלי זכוכית שניקבו והחייף לתוכן אבר אמר ר' רשב"ג יהודה בן שמעון מטמא מושום ר"מ וחכמים

שבתא דשרי לאשלומי אף על פי שחלקנו צין שחר מעניות לתשעה צאב מכל מקום מייתי שפיר צצנת לשבת כשהוה מעונה דהא צצנת דהוה תשעה צאב וחס היה משום מענית היה אסור אלל ודאי לא משגי כמתענה צצנת א' וחס כן אפני צצנת יחיד מומר נמי להשלים: **הא ר' יהודה בן שמעון תלמידו של ר' מאיר.** מימה צפ' סדר מעניות כ"לד (מענית דף י"ה.) פריך עשרים ותשעה נמי מאי איריא דהוה ליה יומא מקמי דאימיקס תמידא סיפוק ליה דהוה ליה יומא דצטר עשרין ותמניא מאי קושיא הווא דאימיקס תמידא זה היה בזמן צצנת המקדש קיים ועודא דעשרים ותמניא היה צימי ר' יהודה בן שמעון תלמידו של ר' מאיר וי"א לא דמי' רבי אסדר המענה לא הוה ליה למתני מרש ירחא דניסן כיון דצימיו היה שלל לזור: **יהודיה בן שמעון מטמא ובי' והכבדים במתרינן.** מימה אמאי מטרינן לכל הפחות ליעמא משום כלי זכוכית שנקבו ישנה פליגי ה יהודה בן שמעון מטמא וישנה אלל בכלי מתכות הני נמי הואיל והאבר מעמידו ככלי מתכות דמו דהכל הולך אחר המעמיד ו וחכמים מטרינן דעיקרו ליה זכוכית הן ולא אולינן צטר מעמיד כן פי' הקונטרס וקשיא כיון דטומאה קדמה לאבר מה מועיל הטפת אבר לנסוקי עוד פי' קונט' לשון אחר ר' יהודה בן שמעון מטמא כיון כלי מתכות דאורייתא חס נגעו צהן טומאה דהכל הולך אחר המעמיד וחכמים מטרינן מטומאת הלי מתכות דאורייתא אלל משום טומאת כלי זכוכית דרבינן ולפירוש זה קשיא לשון מטרינן דמשמע מטרינן לגמרי ורבינו שמואל פירש דפליגי צהא אי הטפת אבר חשיב סמימה מעלייתא או לא וצפ"ק דשבת (ספ' כחזר ור' מאיר היא דלמר הכל הולך אחר המעמיד גרים רבינו שמואל ר' מאיר היא ומו לא ולא גרסינן הכל הולך אחר המעמיד ולא יתכן כדמוכח בסוף תוספתא דכלים דתניא כוס של אבן שנקב והטוף לתוכו אבר ר' יוסי משום ר' יוחנן בן נורי אומר טמא משום כלי זכוכית ר' רבי שמעון בן גמליאל אומר יהודה בן שמעון היה מטמא משום ר' מאיר משמע בהדיא לשון אחרון שבקונטרס ורבינו היינו ר' יוחנן בן נורי ולא לגמרי מטרינן אי נמי רבנן דהכא אית להו בכלי אבן כ"מ דמטמא כלי מתכות והא דלא מטמאין בכלי זכוכית משום כלי מתכות כמו בכלי אבן משום דכלי אבן לית ליה טומאה אוקמוהו אטומאת כלי מתכות אלל כלי זכוכית שיש להם טומאה צעולם לא רצו לשנותן מטומאתן. ורבי' פי' דחכמים מטרינן לגמרי משום דכלי זכוכית ככלי חרס דמו כדלמרינן פ"ק דשבת (דף ט"ז.) ותניא בתוספתא דכלים (צ"ב) בצרק שני דכלי חרס שטור שעה אחת אין לו טומאה לעולם ג' ולא יתכן נמי פירוש זה כדמוכח בסוף תוספתא דלא לגמרי מטרינן דפרישית ועוד אי"כ מנא ליה דטעמא דר"מ משום דהכל הולך אחר המעמיד דלמא משום דלית ליה הווא סכרל ואפי' וקסם צופת היה מטמא ד' דבהדיא פליגי עליה בתוספתא דכלים פרק מחט וצבעת ט' ועוד רבנן לא אמרי הך סכרל אלל צחמית חרס שפרשה מן הצחית ויש זה כשיעור ט' ונקצה וקסמה צופת ט' ולא בכלי שלם שנקב וקסמו כמו שפירש [בתוספתא] דפרק צ' דכלים י"ח ועוד דהא לא קיימא מסקנא הכי צפ"ק דשבת (ט"ז.) דמסקינן הוואיל ושצטרו יש להם תקנה ככלי מתכות דמו: **מיתות**

דלא יעידון. שלא יהו צריכין לטען תלמוד מורה שגזרו עליון שלא יעקפו חזרה (הענין ח.). והפגינו. עקנו כק מתרומות מתחילת כל שנה שעה ועסקא לשון ענינה (ספ"ה.) אי שמים. הנהי' לכהתם ענינו עתה צרות קשות והיו אמרים להם לפני הקב"ה ור' לא חסיד ור' (ספ"ה.) מטמא. ולא אמרינן בעל ליה מותרת כלי נשאר כלל חרס השגבר דקובקי הן אחר המעמד וטורת כלל מתמט עליו (שבת ט"ז.).

א. פי' כדמפרש במגילה תענית (א"ר) שריו הבייתוסא אומרים שיודו מתורב מריו משום דכתיב תעשה את הכבש אחד תעשה בכרך תעשה משמע יודו וברך לוח את קרבני לחמי לאיש ששחרר לקרוב לשון רבי. מוס' מענית ח: ד"ה חורבן הוה. הוואיל הולך ור' שמעון בן יוחנן כדקתני והתענינו בו. לפיכך משלימין בו ערביהו. כלומר מורו להשלים ערב אורו חיי טוב וליגים לחיוב כשהוא מעונה. הוואיל בייקרו מורו להתענות בו קצת היום. אבל שבת שאסור להתענות בו קצת לשום תענית אסור נמי להשלים בו ערביהו. מהמשלים ערב שבת תענית במקצת שבת. רש"י עינין מ"ה. ג. רבינו דאמר ר' יוסי מתענה ומשלים אף על בג דתענית ט' באב לא רחי שבת ש"מ דרביה שבננס שבת כשהוא מענה לא חשיב כמתענה בשבת. מוס' עירובין מ"ה. ד"ה שפ"י. א. וברורשלמי מ' אמרינן בבספ"ה עניניה בשם רב הונא אפילו יודו הגזרו על עצמו בעיני תענית מתענה ומשלים. ספ"ה. א. כגון שהיה טמא ושיבר והחין לתוכו אבר. מוס' עינין. א. וחזרו לטומאת ישנה כלי מתכות שנסברו חזרו ורפצו. פס"ה. א. דלא גזרו בהן אלא ליטמא לכתחלה הא בשנשברו והקבן לחזור לטומאת ישנה אלל. ספ"ה. א. רכין שלא היה חיי האבר בטומאתו הראשונה האך נאמר שיחזור לאותה טומאה משום אבר הדשאו. רע"ה. א. דלא הלכו בהן המעמיד. רש"י.

ה' המפרש דפליגי ר"מ ורבנן בהכי דר"מ חשיב ליה סמימה מעלייתא ורבנן לא חשיבי להו סמימה מעלייתא הלכך מטרייה לגמרי ורבי' אי הוה סמימה מעלייתא הוה אולינן בתר מעמיד הלכך לרי"מ יש לו טהרה במקרה. מוס' דף ט"ז. ור"ה ותמני. א. מוס' הא"ש ומתוספתא הרמ"ה: כשום כלי מתכות. ופי' מהר"ש"ה. א. ג. וכלי זכוכית שניקב שחור"ל קודם לכן טומאה בפני עצמן אין לאבר כל ללסקו מטומאתו אשר קודמו. מוס' פס"ה ע"י קניי אלל. א. רכין שניקב שוב אין לו טומאה אפי' נחתם. מוס' הא"ש שנת טו. ד. דאדיל לטעמיה דאית ליה בתוספתא דכלים דכלי חרס שטור שוב יש לו טומאה. מוס' שנת טו. ד. דחתיא חתם שלי המצניח ושליו הפתחים יתקרות וכלים ורופנותיהן בו שיפן וישאן כלים ממלאין בהן כו ומקבלים טומאה מכאן ולהבא גברי ר' מאיר וחכמים אומרים כל כלי חרס שטור שעה אחת שוב כו. ספ"ה. א. כו. הווא ידמייתין פרק אלו טרפות שיתורן בכדי סיכת קטן עד לוג ומלוג עד סאה ברביעית. מוס' הא"ש שנת טו. ד. כיון שבטל של כלי ממנו שוב אין לו טומאה. ספ"ה. א. ח. חרס שפירש מן החבית ומן הקדרה אם מקבל כשיעור טמא ואם לאו טהור ניקב ועשאו בופת טהור שכל כלי חרס שטור שעה אחת שוב אין לו טומאה לעולם. ספ"ה.